

Helga de Ruijter de Wildt (links), moeder van Anne, liep in september 1997 mee in de Groninger protestmars tegen seksueel, emotioneel en lichamelijk geweld.

© NVHN/WOLTER ROBUS

De moord op Anne de Ruijter de Wildt

'Oprichting Comité Groningen Veilig begrijpelijk, niet realistisch', kopte deze krant in de zomer van 1998. De kop dekte de lading van het bijbehorende artikel. De teneur was dat het begrijpelijk is dat een ieder wil dat een moordenaar wordt opgepakt, uit emotionele overwegingen dan wel op grond van het uitgangspunt dat het recht zijn beloop moet hebben. Het is echter allesbehalve realistisch te eisen dat een moordenaar wordt opgepakt. De beweegredenen van het comité – later stichting – en die van oprichter Jaap de Ruijter de Wildt, vader, blijken achteraf gezien toch iets realistischer dan toen werd ingeschat. Vanmiddag is de rechtszaak begonnen tegen de 29-jarige Henk S., de man die ervan wordt verdacht de studente Anne de Ruijter de Wildt op 30 april 1997 om het leven te hebben gebracht. S. staat ook terecht voor de moord op de Utrechtse Annet van Reen in 1994 (zie kader).

Anne de Ruijter de Wildt wordt op 1 mei gevonden langs het spoor bij het Noorderstation. Een treinreiziger ziet in de berm langs het spoor iets vreemds liggen en waarschuwt de politie. Twee weken na de vondst besteedt het televisieprogramma *Opsporing Verzocht* aandacht aan de zaak Anne. Er is dan inmiddels een beloning van 25.000 gulden uitgelooft voor de gouden tip. De uitzending levert die avond 55 tips op. In de dagen en weken daarna melden zich nog eens vele tientallen mensen die menen iets te weten of gezien te hebben. Een maand later verspreidt de politie een compositietekening van de mogelijke dader.

Mede op grond van deze tekening wordt op 1 juli de dan 23-jarige Leekster Johnny aangehouden. Hij ontkent en wordt na 43 dagen wegens gebrek aan bewijs vrijgelaten. Voor de Leekster breekt desondanks een ware nachtmerrie aan. Want hoewel Justitie hem niet langer als verdachte beschouwt, blijven velen, onder wie de ouders van Anne, hem als de dader zien. Aan de nachtmerrie komt pas in juni 2000 een einde wanneer de politie bekendmaakt dat Henk S., de vermoedelijke dader, in de gevangenis van Scheveningen is aangehouden.

De periode tussen de vrijlating van de Leekster en de aanhouding van Henk S. wordt gekenmerkt door veel geruchten, verdachtmakingen, theorieën, speculaties in diverse media, misverstanden en vermeende nieuwe sporen richting de dader, die stuk voor stuk doodlopen. Er komt ook voor het eerst kritiek op het politionderzoek. 'In het enthousiasme de zaak op te lossen, worden sporen die wijzen in een andere richting dan die van de verdachte (toen nog Johnny, rz) bewust of onbewust verwaarloosd', zegt de Groninger strafadvocaat W. de

Haan. Volgens hem is de politie in dit soort onderzoeken te weinig kritisch naar zichzelf. Die kritiek wordt later door de Rotterdammer oud-politie-commissaris Jan Blaauw onderstreepd. 'Scoringdrift' speelt rechercheurs nogal eens parten.'

Politie en het Openbaar Ministerie halen dan nog de schouders op. Dat verandert na de oprichting van het Comité Groningen Veilig. Initiatiefnemer Jaap de Ruijter de Wildt, zelf advocaat, is uiterst ontvreden met de wijze waarop met name het Openbaar Ministerie (OM) met de zaak omgaat. Een van de eerste acties van het comité is het verzamelen van handtekeningen. In september 1998 worden ruim 37.000 handtekeningen en een witte roos aangeboden aan de toenmalige - waarnemend - burgemeester van Groningen Han Lammers. Het is een protest tegen het hoge aantal onopgeloste moorden in de stad.

Maar het is vooral de krampachtige handelwijze van het OM, gecombineerd met de vasthoudendheid van Jaap de Ruijter, die leidt tot regelmatige conflicten tussen het comité en de autoriteiten. Het OM verschuilt zich hardnekkig achter een zakelijke juridische muur en wijst stevast alle suggesties tot nader onderzoek van de hand. Soms terecht, maar heel vaak ook heel koppig. Het OM blijft roepen: 'we willen wel, maar we kunnen niets'. Deze opstelling beweegt het comité (lees: Jaap de Ruijter) ertoe het hogerop te zoeken. Via de (landelijke) media wordt de politiek onder druk gezet. Leden van de Tweede Kamer worden aangegrepen en uiteindelijk zit Jaap de Ruijter op de kamer van Korthals, de minister van Justitie.

De Ruijter eist inzage in onderzoeksrapporten en -verslagen, eist dat er een extern on-

Anne de Ruijter de Wildt

Met behulp van een speurhand doet de politie op 1 mei 1997 sporenonderzoek nabij het Noorderstation in Groningen.

© REYER BOXEM

Mr. Jaap de Ruijter de Wildt

derzoek komt naar het functioneren van de Groninger politie en het OM en eist een *second opinion*. Rechercheurs die niet eerder bij de zaak betrokken zijn geweest, zouden alle onderzoeksbehandelingen nog eens moeten nalopen. Korthals wijst een extern onderzoek resoluut van de hand, maar zegt toe over de andere zaken 'nog eens met Groningen' te zullen praten.

Concreet levert dit alles niets op. Wel wordt, nu de zaak op de agenda van politiek Den Haag staat, de roep om meer inspanningen te plegen inzake oude, niet-opgeloste moorzaak luider. Korthals meldt later dat een *second opinion* in oude zaken toch niet zo'n rare gedachte is. Vuttende rechercheurs bieden zich spontaan

aan (maar worden vriendelijk doch dringend bedankt). De politie: 'Wij doen alles wat redelijkerwijs in ons vermogen ligt om de zaak tot een oplossing te brengen. Meer dan dat kunnen we niet.'

De pr-machine van Jaap de Ruijter werkt echter beter. Hierdoor blijft het beeld bestaan dat het OM en de politie nalatig zijn, fouten maken en niet alles uit de kast halen; noodzakelijk om de moord op Anne (en anderen) tot een oplossing te brengen. Hierbij speelt mee dat een aantal media wel heel erg happig is op alles wat De Ruijter zegt en beweert. De niet altijd juiste beoordeling van de inzet van de politie heeft desondanks wel tot gevolg dat de Groninger politieleiding zich achter de oren

krabt. Dat leidt tot de oprichting van het zogenaamde *cold case squad*, oftewel de afdeling (drie rechercheurs) die zich permanent bezighoudt met niet opgeloste ernstige misdrijven.

Het is onmiskenbaar dat het Comité (stichting) Groningen Veilig met Jaap de Ruijter de Wildt als voorman invloed heeft gehad op ontwikkelingen in politie- en justitie-land. In die zin waren de doelstellingen van het comité realistischer dan die kop in de krant in de zomer van 1998. De Groninger recherche onderstreept dat later ook. Zegt: 'De inspanningen van De Ruijter hebben ertoe geleid dat onopgeloste moorden bij ons hoger op de ladder zijn komen te staan. Jaap was voor ons een luis in de pels. Hij hield ons scherp.' Waar het echter allemaal niet toe leidt, is de aanhouding van de moordenaar van Anne.

In september 1998 meldt het OM dat het vuil dat is aangetroffen onder de nagels van Anne DNA-materiaal bevat dat 'mogelijk afkomstig is van de dader'. Deze vaststelling kan geluis in de pels met genegeerd, maar geconstateerd moet worden. Tot slot heeft de manier waarop de moorden op Anne en Annet van Reen zijn opgelost, de voorstanders van het op grotere schaal inzetten van DNA-technieken nog meer overtuigd van hun gelijk. Recentelijk nog hielden de korpschefs en korpsbeheerders van de Nederlandse politie een pleidooi om de mogelijkheden van DNA meer uit te buiten. Ook in die zin vormt de moord op Anne in de geschiedschrijving van politie- en justitie-land een zeker keerpunt.

Tot november 1998. Dan wordt de kiem gelegd voor de uiteindelijke ontmaskering van de man die na zijn aanhouding bekend dat hij Anne heeft vermoord. In die maand wordt bij de Duitse grens nabij Nieuweschans een 72-jarige vrouw

uit Groningen verkracht. De dader wordt veroordeeld tot zeven jaar gevangenisstraf. Het gaat om ene Henk (Hendrik) S. Hij verzet zich tegen het afstaan van DNA-materiaal. Na diverse juridische procedures en na tussenkomst van de Groninger rechtbank wordt S. uiteindelijk verplicht biologisch materiaal af te staan. Om die reden wordt zijn DNA-profiel pas in april 1999 toegevoegd aan de DNA-databank. Het duurt dan nog een jaar voordat het Nederlands Forensisch Instituut (NFI) in Rijswijk het nagelvuil weet te koppelen aan de persoon Henk S. Dat gebeurt op 1 mei 2000, exact drie jaar nadat het lichaam van Anne is gevonden.

Henk S. is, hoewel hij diverse keren met de Groninger politie in aanraking is geweest, nooit in beeld geweest voor de moord op Anne. Het is de *cold case squad* van de Utrechtse politie die bezig was met het onderzoek naar de in 1994 gepleegde moord op Annet van Reen, die de zaak uiteindelijk vlot trekt. Wanneer Henk S. in dat DNA-onderzoek opduikt, rolt ook de hit met Anne uit de computers.

De Groninger recherchechef Geert Nieuwenhuis verklaart na de ontknoping tegenover deze krant: 'De politiepraktijk leert dat, wanneer een oude zaak wordt opgelost, er meestal sprake is van een toevalstreffer.' Wanneer Henk S. zich in november 1998 niet schuldig had gemaakt aan een verkrachting, was zijn DNA-profiel niet in de databank terechtgekomen.

Niet door, maar wel mede onder invloed van het comité van Jaap de Ruijter, is het Groninger Openbaar Ministerie minder kopschuw geworden. Het OM hield zichzelf voor een onfeilbare organisatie die niet zal te wachten op bemoeizuchtige nabestaanden. Die houding van het OM is inmiddels veranderd. De zaak Anne heeft de politie doen inzien dat een luis in de pels niet genegeerd, maar geconstateerd moet worden. Tot slot heeft de manier waarop de moorden op Anne en Annet van Reen zijn opgelost, de voorstanders van het op grotere schaal inzetten van DNA-technieken nog meer overtuigd van hun gelijk. Recentelijk nog hielden de korpschefs en korpsbeheerders van de Nederlandse politie een pleidooi om de mogelijkheden van DNA meer uit te buiten. Ook in die zin vormt de moord op Anne in de geschiedschrijving van politie- en justitie-land een zeker keerpunt.

ROB ZIJLSTRA